

CUMHURİYETİMİZİN 98. YILDÖNÜMÜNDE ATATÜRK DÖNEMİ OKULLARINDA ÖĞRETİLEN "CUMHURİYET" KAVRAMI

Prof. Dr. Özer Ozankaya
ADD Kurucu Üyesi, 4. Genel Başkanı

Cumhuriyetimizin 98. kuruluş yıldönümünü kutlayacağımız şu günlerde, Atatürk'ün eliyle yazmış olduğu ve sonsuzluğa göçtüğü yıla dek tüm Orta Öğretim Kurumlarımızda ders kitabı olarak okutulan, ama öğretmeni, öğrencisi ve genel okuruyla tüm okurların özgürce irdeleyip, eleştirerek, sorgulayarak okumalarını güçleştirici olmamak için Atatürk'ün adıyla değil, Prof. Afet İnan'ın adıyla yayınlanmış olan YURTTAŞ İÇİN EDEN BİLGİLER kitabından Atatürk'ün "CUMHURİYET" tanımını okumak çok öğretici, düşündürücü ve "ders çıkarıcı" (ibret verici) olacaktır:

"Demokrasinin tam ve en belirgin yönetim biçimi Cumhuriyettir."

"Demokrasinin bütün anlamıyla ülküsü, bütün ulusun aynı zamanda yöneten durumunda bulunabilmesini, hiç olmazsa devletin son istencini yalnız ulusun anlatıp ortaya koymasını ister. Ne yazık ki ulusların nüfuslarının kalabalıklığı, düşünsel eğitimlerinin ölçüsü, bu ülkünün uygulanmasında, büsbütün ülküden yoksun kalmaya yol açabilecek boş-bulunmalardan kaçınmayı gerektirir. Bundan dolayı demokrasinin en çağdaş ve mantıklı uygulamasını sağlayan hükümet biçimi, Cumhuriyettir.

"Cumhuriyette son söz, ulus tarafından seçilmiş olan meclistedir. Ulus adına her türlü yasaları o yapar. Hükümete güven oyu verir ve onu düşürür. Ulus, vekillerinden memnun olmazsa, (belirli dönemlerin sonunda) başkalarını seçer. Ulus, egemenliğini, devlet yönetimine katılımını, ancak zamanında oyunu kullanmakla sağlar. Cumhuriyette hükümet, bir yöntem ve biçimle ve sınırlı bir süre için seçilmiş olan bir Cumhurbaşkanıya bırakılır. Başbakanı o gösterir, bakanlar kurulunu oluşturacak bakanları, başbakan, milletvekilleri arasından seçer.

"Cumhuriyet, milletvekillerinden kurulu meclisi ve belli bir süre için seçilmiş devlet başkanı ile, ulusal egemenliğin korunmasını en iyi sağlayan düzendir. Cumhuriyette meclis, cumhurbaşkanı ve hükümet, halkın özgürlüğünü, güvenliğini ve rahatını düşünmek ve sağlamaya çalışmaktan başka bir şey yapamazlar. Çünkü bunlar bilirler ki kendilerini erk ve yetki yerine belli bir süre için getiren, istenç ve egemenliğin sahibi olan ulustur. Ve yine bunlar bilirler ki, erk yerine saltanat sürmek için değil, ulusa hizmet için getirilmişlerdir. Ulusa karşı konumlarını ve görevlerini kötüye kullanacak olurlarsa, şu ya da bu yolla, ulusal istencin kendileri hakkında da belirmesiyle karşı karşıya kalabilirler. Ulusça, ulus adına devleti yönetmeye yetkili kılınanlar için, gerektiğinde ulusa hesap vermek zorunluluğu, gelişigüzel ve gönlünce davranmakla bağdaşamaz.

"Oysa gücünün ve yetkisinin Tanrıdan geldiğini ve yalnız ona karşı, öbür dünyada hesap verebileceğini sanan ve devleti, ülkeyi babadan kalma bir çiftlik gören bir buyurgan, her türlü sınırlamadan kendini bağımsız sayar. Böyle bir yönetimde ulusun benliği, özgürlüğü söz konusu bile olamaz. Bundan dolayı, yetkisi sınırlı bile olsa buyurganlık biçimi demokrasiye, ulusal egemenlik ilkesine uygun değildir."

Cumhuriyetimizin 98. yıldönümünde bilinçle ve içtenlikle cumhuriyetçi olan siyaset, bilim, basın, düşün ve yazın insanlarımız, birisi Arapça ve öbürü Latince kökenli olan "Cumhuriyet" ve "demokrasi" kavramlarının eş anlamlı kavramlar olduğunun bilinciyle davranmalı ve artık "cumhuriyeti demokrasiyle taçlandırmak" gibi tümenden yanlış, içeriği boş bir tekerlemeyi kullanmaktan, böylece Atatürk'ün "En büyük eserim" dediği ve Türk Gençliğine emanet bıraktığı "Cumhuriyet"e gölge düşürmek gibi bir "ağır yanlış" sürdürmekten sakınmalıdırlar.

Gerçekten büyükçe bir İngilizce Webster ya da Fransızca "Larousse" sözlüğüne zahmet edilip bakılacak olursa "demokrasi" kavramının Yunanca "demos = public, halk", "kratia = rule, govern, yönetmek" anlamındaki iki sözcüğün bileşimi olarak "halkın yönetim erkinin sahibi olduğu yönetim" demek olduğu; bunun gibi Arapça Cumhuriyet karşılığı olan Republic (République) sözcüğünün de Latince "Res" (rule, govern) ve "public" (halk) kavramlarının bileşiminden kurulu

olduğu anlaşılır. Cumhuriyet kavramının da Arapça "cumhur = halk" sözcüğünden türetilmiş yönetim düzeni anlamında olduğu gibi.

"Saddam'ın ... da cumhuriyeti vardı" aldatmacası da artık bırakılmalıdır; çünkü insaf edilip Sovyetler dağılıncaya değin bütün Doğu Bloku devletlerinin, bugün bile Çinin, vb. kendilerine "Halk demokrasisi" dediklerini gözönünde bulundursunlar. Saddam ya da Ziyaül Hak'kın "Cumhuriyeti" tu kaka da, komünist Doğu almanya, Polonya, Romanya, ya da Çinin "demokrasisi" tu kaka değil mi?

Siz Atatürk kadar tutarlı demokrat mısınız, ona bakınız.

Cumhuriyetimizin 98. yıldönümünü tüm ulusumuz için kutlarken, tüm uygar insanlığa ışık tutacak değerinde bir "uygarlık tasarımı" niteliğindeki Türk Cumhuriyet Devrimlerinin yüce önderi Atatürk'ü en derin sevgilerle, saygılarla, gönül borcu duygularıyla yüreklerimizde ve beyinlerimizde yaşatıyoruz.

(Ek not: Birinci sınıf bir demokrasi öğretimi sağlayan Atatürk'ün Yurttaş İçin Medeni Bilgiler kitabı, ne yazık ki Atatürk'ün sonsuzluğa göçmesinden sonra, 1939 öğretim yılından başlayarak okullarda ders kitabı olmaktan çıkarıldığı gibi, 1969 yılına değin yeni basımları da yapılmamış, ancak Atatürk'ün sonsuzluğa göçüşünün 30. yıldönümü anılırken Prof. Afet İnan, "kendi adıyla basılmakla birlikte kitabın tümüyle Atatürk tarafından yazıldığını" belirtip el yazmalarının fotokopilerini de eklediği yeni basımını Türk Tarih Kurumu yayını olarak yapmıştır.

Atatürk'ün 1929 yılında yazdığı ve büyük ölçüde Arapça, Farsça sözcüklerle kaleme aldığı kitabı yeni kuşakların anlayamadığını ve okuyamadığını gözönüne alarak, 1981 yılında son Türk Dil Kurumu Kurultay'ında rahmetli Prof. Afet İnan'ın olurlarını alarak günümüz Türkçesiyle yayımlarını yaptım. Son olarak da Atatürkçü Düşünce Derneği yayını olarak basılmasını sağladım.)